МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ З ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Галузі знань: 22 «Охорона здоров'я»

Складник освіти: післядипломна освіта, спеціалізація

Спеціальність: Дієтологія

Попередня освіта: лікарі-терапевти, лікарі загальної практики - сімейні лікарі, лікарі-педіатри; лікарі-гастроентерологи, лікарі-гастроентерологи дитячі; лікарі-дієтологи, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю

Професійна кваліфікація: лікар-спеціаліст

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ ЗДМФУ
Голова Вченої ради
_____ / проф. Юрій КОЛЕСНИК
(протокол № 5 від « 24 » грудень 2024 р)
Програма підготовки вводиться в дію з 25.12.2024 р.
_____ / проф. Юрій КОЛЕСНИК
(наказ № 447 від « 25 » грудень 2024 р)

Запоріжжя 2024

ПЕРЕДМОВА

Програму підготовки з підвищення кваліфікації зі спеціальності **«Дієтологія»** складено робочою групою, відповідно до Наказу МОЗ України від 25.07.2023 р. № 1347 «Про затвердження Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними (провізорськими) спеціальностями», Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про систему безперервного професійного розвитку медичних та фармацевтичних працівників» (із змінами) від 14 липня 2021 р. № 725, Наказу МОЗ України від 22.07.1996 р. № 166 «Про подальше удосконалення системи післядипломної освіти та безперервного професійного розвитку лікарів та фармацевтів (провізорів)» (із змінами), Наказу МОЗ України від 22.02.2019 р. № 446 «Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів» (із змінами).

Затверджено рішенням Вченої ради Запорізького державного медико-фармацевтичного університету, протокол № 5 від 24.12.2024 р. Введено в дію Наказом ректора Університету № 447 від 25.12.2024 р.

Керівник робочої групи:

Алипова О.Є. – д.мед.н., професор кафедри фізичної реабілітації, спортивної медицини, фізичного виховання і здоров'я Запорізького державного медико-фармацевтичного університету

Робоча група:

1. Мочоний В.О. – к.мед.н., асистент кафедри внутрішніх хвороб ННІПО Запорізького державного медико-фармацевтичного університету;
2. Подсевахіна С.Л. – к.мед.н., доцент кафедри внутрішніх хвороб ННІПО Запорізького державного медико-фармацевтичного університету.
3. Михайлик О.А. – к.мед.н., асистент кафедри клінічної фармакології, фармації, фармакотерапії і косметології Запорізького державного медико-фармацевтичного університету;
4. Рябоконь Ю.Ю. – д.мед.н., професор, директор навчально-наукового інституту післядипломної освіти Запорізького державного медико-фармацевтичного університету.

Рецензії-відгуки:

1. Богослав Т.В. – к.мед.н., доцент кафедри внутрішніх хвороб 1 Запорізького державного медико-фармацевтичного університету;
2. Олійник О.І. – к.мед.н., доцент кафедри пропедевтики внутрішньої медицини Запорізького державного медико-фармацевтичного університету

І. ВСТУП

1. Післядипломна освіта: основним завданням циклів спеціалізації, є отримання та удосконалення професійних знань і навичок шляхом оновлення наявних та отримання нових теоретичних і практичних знань, необхідністю освоєння сучасних та нових методів вирішення професійних завдань, формування і закріплення на практиці професійних знань, умінь і навичок, отриманих в результаті теоретичної підготовки, необхідністю вивчення світового досвіду.

2. Попередня освіта перелік освітніх програм: лікарі-гастроентерологи, лікарі-гастроентерологи дитячі; лікарі-дієтологи, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю; лікарі-терапевти, лікарі загальної практики - сімейні лікарі, лікарі-педіатри згідно наказу МОЗ України від 25 липня 2023 року № 1347 «Про затвердження Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними (провізорськими) спеціальностями» (із змінами).

3. Програма підготовки з підвищення кваліфікації – проходження циклу спеціалізації за спеціальністю «Дієтологія» проводиться за програмою підготовки затвердженою Вченою радою ЗДМФУ, та розробленими на їх основі робочими програмами та навчальними планами затвердженими на Вченій раді Навчально-наукового інституту післядипломної освіти.

4. Слухачі, які виконали навчальний план та програму спеціалізації, підлягають атестації на визначення рівня знань та практичних навичок з присвоєнням звання лікар-спеціаліста із кваліфікації «Дієтологія».

ІІ. ПРОФІЛЬ ПРОГРАМИ

Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
Складник освіти	Післядипломна освіта, спеціалізація
Спеціальність	Дієтологія
Кваліфікація	Лікар-спеціаліст
Передумови вступу	лікарі-терапевти, лікарі загальної практики - сімейні лікарі, лікарі-педіатри; лікарі-гастроентерологи, лікарі-гастроентерологи дитячі; лікарі-дієтологи, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю
Форма проходження	Очна та дистанційна участь в режимі реального часу
Мова	Українська
Академічні права	Робота на посадах лікар-спеціаліст за спеціальністю «Дієтологія» у лікарняних закладах та закладах охорони здоров'я. Безперервний професійний розвиток, цикли тематичного удосконалення
Моніторинг та оцінювання	Наказ МОЗ України від 22.02.2019 р. № 446 «Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів» (із змінами), Наказ МОЗ України від 22.07.1996 р. № 166 «Про подальше удосконалення системи післядипломної освіти та безперервного професійного розвитку лікарів та фармацевтів (провізорів)» (із змінами)
Обсяг програми	• 3 місяці (468 годин / 15,6 кредитів ЄКТС) для лікарів-терапевтів, лікарів загальної практики - сімейних лікарів, лікарів-педіатрів; • 1 місяць (156 годин / 5,2 кредитів ЄКТС) для лікарів-гастроентерологів, лікарів-гастроентерологів дитячих; лікарів-дієтологів, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю. Відповідно до Наказу МОЗ України від 25.07.2023 № 1347 «Про затвердження Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними (провізорськими) спеціальностями» (із змінами).

ІІІ. ПЕРЕЛІК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Інтегральна компетентність	Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності в галузі охорони здоров’я за спеціальністю «Дієтологія», або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень і/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.
Загальні компетентності (ЗК)	**ЗК 1.** Знання основ законодавства України про охорону здоров'я та їх застосування у щоденній практиці. **ЗК 2.** Здатність до абстрактного мислення, пошуку, аналізу, синтезу, опрацювання інформації, зокрема з різних джерел та у взаємозв'язку зі своєю сферою діяльності. **ЗК 3.** Спроможність до самооцінки власних досягнень та підвищення їх рівня. **ЗК 4.** Спроможність усно і письмово спілкуватися державною мовою при заповненні медичної документації та спілкуванні з пацієнтами. **ЗК 5.** Уміння використовувати інформаційно-комунікаційні технології, володіння навичками роботи з комп’ютерною технікою. **ЗК 6.** Спроможність до критичного мислення, аналізу та вирішення ситуативних проблем в медичній практиці. **ЗК 7.** Дотримання деонтологічних норм у професійній діяльності (належна професійна поведінка). **ЗК 8.** Спроможність реалізувати систему знань і практичних умінь щодо забезпечення здорового способу та безпеки власного життя і пацієнтів, сприяти усуненню його негативних впливів на здоров’я суспільства, сприяти підвищенню якості життєво важливих складових (вода, повітря, харчові продукти і т. д.). **ЗК 9.** Демонстрування соціальної активності та відповідальної громадянської позиції у лікарській діяльності. **ЗК 10.** Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані. **ЗК 11.** Спроможність інтерпретувати результат

	лабораторних та інструментальних досліджень. **ЗК 12.** Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани. **ЗК 13.** Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги, домедичної допомоги за міжнародними протоколами. **ЗК 14.** Знати покази, протипокази, побічні дії препаратів які використовуються в лікарській практиці та побічну дію з боку препаратів, які приймаються пацієнтом системно.
Професійні компетентності (ПК)	**ПК 1.** Навички опитування пацієнта в різному віці, спілкування з рідними, включаючи соціальні питання, проводити точний клінічний огляд та оцінку життєво важливих показників, оцінку харчування та адекватно інтерпретувати результати. **ПК 2.** Здатність організувати і застосувати лікувальне і лікувально-профілактичне харчування в установах (відділеннях) різного профілю. **ПК 3.** Вміння діагностувати, оцінювати, досліджувати, контролювати та інтерпретувати дані з урахуванням станів з порушенням харчування. Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання. **ПК 4.** Вміння консультувати хворих з питань раціонального, лікувально-профілактичного і дієтичного харчування. **ПК 5.** Вміння призначати мінеральні води для внутрішнього споживання. **ПК 6.** Керувати складанням семиденного сезонного меню, картотеки страв добових меню-розкладок. **ПК 7.** Здійснювати контроль за роботою харчоблоку та дотримання встановленого порядку виписки харчування хворим. **ПК 8.** Вміння визначити хімічний склад, енергетичну цінність окремих страв та добових раціонів. **ПК 9.** Вміння визначити вихід готових страв**.** **ПК 10.** Здатність організувати систематичне підвищення кваліфікації медпрацівників лікувально-профілактичних установ з питань дієтології.

	ПК 11. Здатність організувати підготовку дієтсестер та дієтповарів. **ПК 12.** Проводити санітарно-просвітню роботу з питань раціонального і дієтичного харчування серед хворих та населення. **ПК 13.** Здатність підготувати і застосувати спеціальні суміші для ентерального харчування. **ПК 14.** Здатність оцінити правильність зберігання продуктів, що швидко псуються. **ПК 15.** Здатність оцінювати показники обміну речовин. **ПК 16.** Вміння визначати ідеальну масу тіла. **ПК 17.** Вміння підраховувати енергетичну вартість раціону. **ПК 18.** Вміння визначати толерантність до вуглеводів. **ПК 19.** Здатність підрахунку інгредієнтів раціону з урахуванням маси тіла, фізичної активності, статі та віку. **ПК 20.** Вміння скласти раціон харчування при захворюваннях органів травлення, серцево-судинної системи, цукровому діабеті та інших. **ПК 21.** Вміння скласти раціон харчування при поєднаному ураженні декількох органів чи систем.

За результатами опанування програми з підвищення кваліфікації з циклу спеціалізації «Дієтологія» лікар досягає наступних програмних результатів навчання:

Програмні результати навчання

ПРН 1. Застосовувати знання загальних та фахових дисциплін у професійній діяльності.
ПРН 2. Збирати дані про скарги пацієнта, анамнез хвороби, анамнез життя, особливості харчування.
ПРН 3. Оцінювати інформацію щодо діагнозу, застосовуючи стандартну процедуру на підставі результатів фізикального обстеження, інструментальних та лабораторних досліджень.
ПРН 4. Виділяти провідний клінічний симптом або синдром. Встановлювати найбільш вірогідний або синдромний діагноз захворювання. Призначати лабораторне та/або інструментальне обстеження хворого. Здійснювати

диференціальну діагностику захворювань. Встановлювати попередній клінічний діагноз.
ПРН 5. Визначати необхідний режим праці та відпочинку при лікуванні захворювання.
ПРН 6. Визначати необхідне лікувальне харчування при лікуванні захворювання.
ПРН 7. Визначати принципи та характер лікування (консервативне, оперативне) захворювання.
ПРН 8. Встановлювати діагноз.
ПРН 9. Розуміння необхідності фізичного самовдосконалення та вміння вести здоровий спосіб життя.
ПРН 10. Уміння здійснювати порівняльний аналіз особливостей будови тіла, органів та систем організму людини у різних вікових групах.
ПРН 11. Знання принципів та етапів побудови раціонального харчування.
ПРН 12. Уміння здійснювати порівняльний аналіз особливостей будови тіла, органів та систем організму людини у різних вікових групах.
ПРН 13. Знання вимог до раціонального харчування з урахуванням віку, особливостей трудової діяльності та режиму рухової активності.
ПРН 14. Уміння оцінювати стан здоров’я людини та функціональні можливості її організму на підставі фізіологічних критеріїв.
ПРН 15. Знання критеріїв психологічного здоров’я та позитивного емоційного стану.

Матриця відповідності професійних компетентностей лікаря зі спеціальності «Дієтологія»
програмним результатам навчання

ПРН / ПК	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
2	*		*		*	*					*	*	*		
3	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
4	*	*			*	*			*	*	*	*	*		
5	*	*	*	*		*	*	*			*	*		*	
6	*					*				*	*	*	*	*	
7	*					*				*	*	*			
8	*					*				*	*	*			
9	*										*				
10	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
11	*					*					*	*	*		
12	*					*			*	*	*		*	*	*
13	*					*		*		*	*	*	*		
14	*										*				
15	*		*				*	*		*			*		
16	*		*	*											
17	*										*			*	
18	*	*	*	*						*				*	*
19	*					*			*		*	*	*	*	
20	*				*	*			*	*	*	*	*	*	*
21	*					*	*		*	*	*	*	*	*	*

IV. Перелік компонентів програми підготовки з циклу спеціалізації «Дієтологія»

4.1. Для лікарів-терапевтів, лікарів загальної практики - сімейних лікарів, лікарів-педіатрів - 3 місяці (468 годин / 15,6 кредитів ЄКТС):

Код н/д	Компоненти освітньої програми	Кількість кредитів/год ин	Форма підсумкового контролю
Обов'язкові компоненти			
ОК 1	Фізіологія і біохімія харчування	1,07/32	залік
ОК 2	Організація харчування в лікувально-профілактичних закладах	0,33/10	залік
ОК 3	Раціональне харчування	1,73/52	залік
ОК 4	Технологія приготування лікувальних страв	0,33/10	залік
ОК 5	Харчування при захворюваннях органів травлення	2,60/78	залік
ОК 6	Дієтотерапія при захворюваннях серцево-судинної системи	1,07/32	залік
ОК 7	Дієтотерапія при захворюваннях нирок	0,33/10	залік
ОК 8	Дієтотерапія при порушеннях обміну речовин	1,73/52	залік
ОК 9	Харчування при деяких хірургічних захворюваннях	0,93/28	залік
ОК 10	Харчування при захворюваннях інших органів і систем	1,93/58	залік
ОК 11	Лікувальний раціон. Персоналізація раціону. Комплексне лікування.	0,93/28	залік
ОК 12	Психологія харчування. Консультування і супровід пацієнтів.	0,33/10	залік
ОК 13	Ментальне здоров’я mhGAP	0,8/24	залік
Додаткові компоненти			
ДК 1	Гемоконтактні вірусні інфекції	0,13/4	залік
ДК 2	Туберкульоз	0,13/4	залік
ДК 3	Запобігання насильству в сім’ї	0,13/4	залік
ДК 4	Невідкладна медична допомога при надзвичайних ситуаціях	0,13/4	залік
ДК 5	Медичне право	0,13/4	залік
ДК 6	Базова (фахова) цифрова компетенція працівника охорони здоров’я	0,13/4	залік
ДК 7	Ділова українська мова	0,13/4	залік

ДК 8	Медико-етичні аспекти здоров’я і хвороби. Позитивна медицина	0,13/4	залік
ДК 9	Спілкуємось українською правильно. Ментальність і здоров’я українців	0,13/4	залік
Атестація		0,27/8	іспит
Разом		**15,6/468**	

4.2. Для лікарів-гастроентерологів, лікарів-гастроентерологів дитячих; лікарів-дієтологів, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю - 1 місяць (156 годин / 5,2 кредитів ЄКТС):

Код н/д	Компоненти освітньої програми	Кількість кредитів/один	Форма підсумкового контролю
Обов'язкові компоненти			
ОК 1	Фізіологія і біохімія харчування	0,33/10	залік
ОК 2	Організація харчування в лікувально-профілактичних закладах	0,20/6	залік
ОК 3	Раціональне харчування	0,27/8	залік
ОК 4	Технологія приготування лікувальних страв	0,20/6	залік
ОК 5	Харчування при захворюваннях органів травлення	0,87/26	залік
ОК 6	Дієтотерапія при захворюваннях серцево-судинної системи	0,40/12	залік
ОК 7	Дієтотерапія при захворюваннях нирок	0,20/6	залік
ОК 8	Дієтотерапія при порушеннях обміну речовин	0,87/26	залік
ОК 9	Харчування при деяких хірургічних захворюваннях	0,33/10	залік
ОК 10	Харчування при захворюваннях інших органів і систем	0,87/26	залік
ОК 11	Лікувальний раціон. Персоналізація раціону. Комплексне лікування.	0,20/6	залік
ОК 12	Психологія харчування. Консультування і супровід пацієнтів.	0,20/6	залік
Атестація		0,27/8	іспит
Разом		**5,2/156**	

V. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА

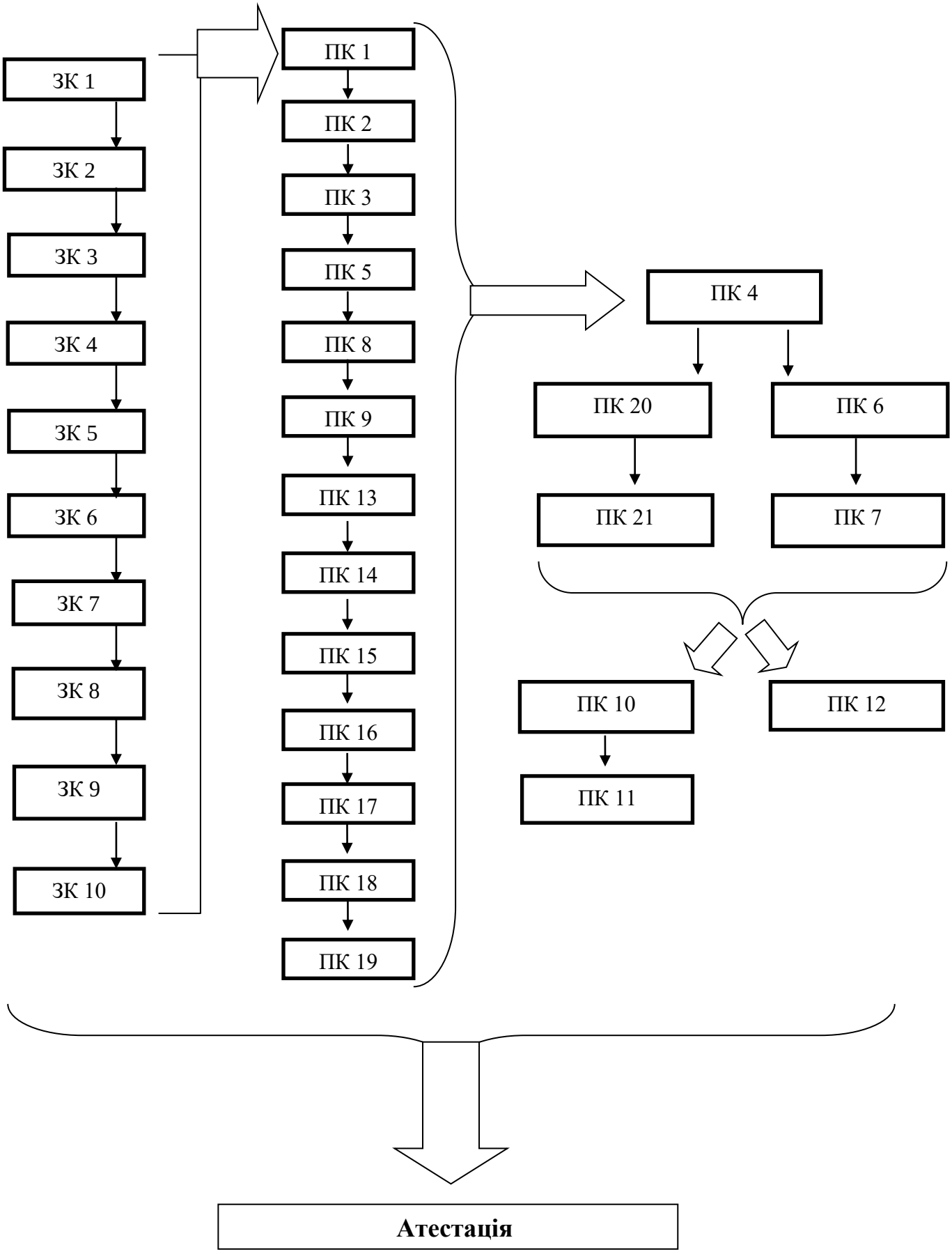

VI. АТЕСТАЦІЯ

Атестація на визначення знань та практичних навичок з присвоєнням звання зі спеціальності «Дієтологія» підлягають особи, що пройшли цикл спеціалізації. Склад атестаційної комісії, яка проводить атестацію на визначення знань та практичних навичок з присвоєнням звання лікар-спеціаліст формується закладом вищої (післядипломної) освіти.

До атестації для визначення знань та практичних навичок з присвоєнням звання зі спеціальності «Дієтологія», допускаються слухачі які повністю виконали програму підготовки.

Допуск до проведення атестації для визначення знань та практичних навичок оформлюється наказом ректора закладу вищої освіти.

Атестація лікарів включає:

- іспит з оволодіння практичними навичками;
- співбесіда.

Оцінювання навчальних досягнень здійснюється за 5-ти бальною (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 1–2 – «незадовільно») і вербальною («зараховано», «не зараховано») системами.

Види контролю: поточний, підсумковий, самоконтроль, атестація.

За результатами атестації з присвоєнням звання «лікар-спеціаліст» комісія приймає такі рішення: присвоїти або відмовити у присвоєнні звання «лікар-спеціаліст» зі спеціальності «Дієтологія». За результатами позитивної атестації на підставі рішення атестаційної комісії лікарям, видається сертифікат встановленого зразка.

VII. ЛІТЕРАТУРА

1. Фізіологія харчування: Підручник. / Павлоцька Л.Ф., Дуденко Н.В., Левітін Є.Я – К.: Університетська книга, 2023. – 480 с.
2. Нутриціологія / Дуденко Н. В.. – К.: Світ книг, 2022. – 527 с.
3. Зубар Н. М. Фізіологія харчування : практикум : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / Н. М. Зубар, Ю. В. Руль, М. К. Булгакова. - Київ : ЦУЛ, 2018. - 208 с.
4. Дієтологія у термінах, схемах, таблицях, тестах : навч. посіб. / М. П. Гребняк [та ін.]. - Дніпро : Акцент ПП, 2018. - 248 с.
5. Фізіологія людини: підручник / В.І. Філімонов. — 4-е видання Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2021. - 488 с.
6. The Science of Nutrition / Rhiannon Lambert - Dorling Kindersley, 2021, 224 pp.
7. Integrative and Functional Medical Nutrition Therapy. Principles and Practices / Diana Noland, Jeanne A. Drisko, Leigh Wagner – Springer, 2020, 1100pp.
8. Nutrition, Food and Diet in Ageing and Longevity / Suresh I. S. Rattan, Gurcharan Kaur - Springer, 2021, 642pp.
9. The Diet Myth / Tim Spector - Weidenfeld & Nicolson, 2021, 260 pp.
10. The Food Mood Connection / Uma Naidoo - Short Books, 2020, 382 pp.
11. The Energy Plan / James Collins - Vermilion,2019,304pp.
12. Calorie Counter : Complete nutritional facts for every diet/ Dr.Wynnie Chan-Octopus Publishing Group, 2014, 146pp.
13. Мікроелементи та здоров’я. / Методичний посібник для роботи в лабораторії/ [укл. О. О. Коновалова, Г. П. Андрейко]. – Х. – ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 40 с.
14. Гігієна харчування з основами нутріціології / За ред. проф. В.І. Ципріяна/. 1 том., Київ: Медицина, 2007.- 528 с.

15. Гігієна харчування з основами нутріціології/ За ред. проф. В.І. Ципріяна/. 2 том., Київ: Медицина, 2007.- 560 с.
16. Димань Т. М., Барановський М. М., Білявський Г. О. та ін.. Екотрофологія. Основи екологічно безпечного харчування. Навчальний посібник/ за наук. Ред.. Т. М. Димань, – К.: Лібра, 2006. – 304 с.
17. Павлоцька Л.Ф.. Дуденко Н.В., Димитрієвич Л.Р. Основи фізіології, гігієни харчування та проблеми безпеки харчових продуктів: навчальний посібник.- Суми: ВТД «Університетська книга», 2007.- 441 с.
18. Ганинець О.М. Практична дієтологія. Навчальний посібник, Ужгород, 2004. - 228 с.

Інформаційні ресурси, у т.ч. в мережі Інтернет

(офіційні сайти та інформаційні портали)

1. Human anatomy and physiology https://www.khanacademy.org/science/health-and-medicine/human-anatomy-and-physiology
2. Advanced gastrointestinal physiology: https://www.khanacademy.org/science/health-and-medicine/gastro-intestinal-system
3. Gastrointestinal system diseases: https://www.khanacademy.org/science/health-and-medicine/gastrointestinal-system-diseases
4. Healthcaresystem: https://www.khanacademy.org/science/health-and-medicine/health-care-system
5. Behavioralbiology :https://www.khanacademy.org/science/biology/behavioral-biology
6. Principlesofphysiology: https://www.khanacademy.org/science/biology/principles-of-physiology
7. Humanbiology: https://www.khanacademy.org/science/biology/human-biology